

בג"ץ 5903/15
בג"ץ 611/16

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

1. ארגון עמק שווה
 2. אחמד קרעין
 3. גוואד סיאם
 4. רמדאן בנה
- באמצעות עו"ד איתי מק
רח' יפו 97, מרכז כלל, משרד 745, ירושלים, 9434001
טל': 02-5877766 ; פקס': 02-5877744

העותרים בג"ץ
5903/15

1. ארגון עמק שווה
 2. גוואד סיאם
 3. חאלד זיר
- באמצעות עו"ד איתי מק
רח' יפו 97, מרכז כלל, משרד 745, ירושלים, 9434001
טל': 02-5877766 ; פקס': 02-5877744

העותרים בג"ץ 611/16

נ ג ד

1. רשות הטבע והגנים
באמצעות עו"ד אופיר ברטל
רח' עם ועולמו 3, גבעת שאול, ירושלים, 9546303
טל': 02-5005440 ; פקס': 02-6712929
2. עמותת א.ל.ע.ד - אל עיר דוד
באמצעות עו"ד דוד ארמון
דרך חברון 183, ירושלים, 9343043
טל': 02-6713434 ; פקס': 02-6712929
3. רשות העתיקות
באמצעות עו"ד רדואן בדחי
מוזיאון רוקפלר, ת.ד. 598
רח' סולטן סולימן, ירושלים, 91004
טל': 02-6204600 ; פקס': 02-6288391

המשיבים בעתירות

היועץ המשפטי לממשלה
באמצעות פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים, 91490

עמדה מטעם היועץ המשפטי לממשלה

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד ולארכות שניתנו, מתכבד היועץ המשפטי לממשלה להגיש
עמדה מטעמו, כדלקמן:

מבוא

1. עניינן של שתי העתירות בסגירת שערים בשטח הגן הלאומי סובב חומות ירושלים, באתר "עיר דוד". בבג"ץ 5903/15 ביקשו העותרים, כי רשות הטבע והגנים תבטל את החלטתה לסגור בשערים את שטח G בכפר סילוואן בירושלים ו"לספחו" (כך על פי הנטען) למרכז המבקרים של המשיבה 2, עמותת א.ל.ע.ד.. העותרים מבקשים עוד, כי בית המשפט הנכבד יורה על הסרת השערים והגידור במתחם זה.

בבג"ץ 611/16 מבקשים העותרים, כי רשות הטבע והגנים תבטל את החלטתה לסגור בשער את הכניסה היחידה שנותרה פתוחה, לטענתם, לשטח E בכפר סילוואן בירושלים, וזאת מחוץ לשעות הפתיחה של מרכז המבקרים של המשיבה 2, עמותת א.ל.ע.ד..

2. בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 4.4.2016, נקבע כדלקמן:

"נוכח חילוקי הדעות בין הצדדים בעניינים שבעובדה, בין היתר, באשר למצב הדברים שקדם להצבת השערים בשטחי E ו-G, ובכל הנוגע לסיכונים לעתידות ולבטחון בשטחים נושא העתירות, נבקש לקבל בשלב זה את עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, וזאת בתוך 60 ימים מהיום. מי מהצדדים שימצא זאת לנכון יוכל להגיב על עמדת היועץ שתוגש כאמור, וזאת בתוך 30 ימים נוספים. לאחר האסף מסמכים אלה כולם לתיק בית המשפט, נחליט על המשך הטיפול בעתירות".

3. בעמדה זו, יבקש היועץ המשפטי לממשלה, לפרט לפני בית המשפט הנכבד את הבדיקות שנעשו על ידי נציגיו בשטחים נושא העתירות, ואת מסקנותיו בעקבות בדיקות אלו והביקורים בשטח. בהתאם לאמור, ינסה היועץ המשפטי לממשלה לשפוך אור על המחלוקות העומדות במוקד העתירות.

4. לאחר שנתקבלה החלטת בית המשפט הנכבד, קוימה ישיבה במשרד המשפטים, בהשתתפות כלל הגורמים הרלוונטיים ממשרדי הממשלה: נציגי משרד המשפטים (מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט כלכלי) ומחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט אזרחי)), נציגי המשרד להגנת הסביבה ונציגי משטרת ישראל. כמו כן, עמדה הח"מ בקשר עם היועצת המשפטית בוועדה המחוזית לירושלים. במסגרת הישיבה חודדו הנקודות אותן נראה היה כי יש לברר לשם הגשת עמדת היועץ המשפטי לממשלה בהליך זה, וסוכם עוד כי יתקיים סיור בשטח, במסגרתו יפגשו המשתתפים עם נציגי העותרים ועם נציגי המשיבים.

5. ביום 22.6.2016, התקיים סיור באתר "עיר דוד", אשר בגן הלאומי "סובב חומות ירושלים". בחלקו הראשון של הסיור נפגשו נציגי היועץ המשפטי לממשלה עם נציגי העותרים, אשר הציגו את הפגיעה הנטענת לטעמם בגין סגירת השערים, למעבר החופשי

של תושבי סילוואן מצדה האחד של השכונה אל צידה האחר. עוד טענו נציגי העותרים, כי חלק מן השטחים שנסגרו כעת שימשו בעבר כשטחים ציבוריים עבור תושבי הכפר, וכי סגירת השערים, גם אם ניתנת אפשרות מעבר דרכם בכפוף לבידוק, יוצרת רתיעה של התושבים ממעבר ובפועל גורמת להדרתם מאותם שטחים.

נציגי רשות הטבע והגנים (להלן: "רט"ג" או "הרשות") ונציגי עמותת א.ל.ע.ד., המתפעלים מטעם רט"ג את האתר (ר' בג"ץ 5031/10 **עמותת עיר עמים ואח' נ' הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים ואח'**, פורסם בנבו 26.3.2012), טענו מצידם כי סגירת השערים הייתה הכרחית לשם שמירה על שלום הציבור ועל העתיקות, וכי במקום אירעו שורה של אירועי ונדליזם ופגיעות בשטח הגן, אשר חייבו הגברת האכיפה וסגירת השערים. עוד טענו המשיבים, כי לתושבי הכפר לא נגרמת פגיעה, באשר בשעות פעילות האתר מתאפשר מעבר גם במיקומים בהם נסגרו השערים, ובשטח קרית השלטון (שטח G, בג"ץ 5903/16), קיימת עמדת שומר דרכה ניתן לעבור גם מחוץ לשעות פעילות האתר (בין אם בנוכחות שומר או בזיהוי על ידי מצלמה לאחר לחיצה על זמזום). זאת ועוד, למספר משפחות תושבי השכונה ניתנו מפתחות, אשר מאפשרים מעבר באתר קרית השלטון גם מחוץ לשעות פעילות האתר.

בכל הנוגע לשער שנסגר בסמוך למתחם E (בג"ץ 611/16), המשיבים ציינו כי לאור ניסיון העבר בשטח זה, לא ניתן היה להשאיר את המתחם פתוח מחוץ לשעות פעילות האתר, וזאת על מנת לשמור על האתר והעתיקות הממוקמות בו. המשיבים הוסיפו וטענו כי ההסדרים החלים בגן עולים בקנה אחד עם תפיסת האבטחה שאושרה על ידי אגף האבטחה במשטרת ישראל (לאחר הגשת העתירות והתגובות לבג"ץ).

6. בהמשך לסיוור בשטח נתקיימו ישיבות נוספות במשרד המשפטים, אחת מהן בראשות המשנה (דאז) ליועץ המשפטי לממשלה (משפט כלכלי), עורך הדין אבי ליכט. בעקבות הישיבה, ובירור שנעשה מול העותרים, נתבקשו המשיבים לבחון אפשרות להגמשת שעות הפתיחה של השערים. נציגי רט"ג הביעו נכונות לגמישות כאמור בכל הנוגע למתחם G, אך עמדתם הייתה כי לא ניתן לבצע שינוי בכל הנוגע למתחם E, וזאת בשל לקחי העבר וכדי להבטיח שמירה על העתיקות במתחם.

המשיבים ציינו גם את נכונותם לסייע במציאת חלופות, אשר יוכשרו כשטחים לטובת הציבור בשכונת סילוואן. לשם כך, בין היתר, נקבע סיור נוסף בשטח, בהשתתפות עורך הדין ליכט. בינתיים נבחר עוה"ד ליכט לתפקיד אחר במשרד המשפטים, ומועד הסיור שונה כך שיוכל לקחת בו חלק, מחליפו, עורך הדין מאיר לוי. סיור זה אכן נתקיים בראשית חודש פברואר השתא.

7. בין לבין קיימו אף נציגי חטיבת האבטחה במשטרת ישראל סיור נוסף באתר "עיר דוד", וזאת על-מנת לבדוק האם הנחיות האבטחה ביחס לאתר אכן עולות בקנה אחד עם ההחלטות שנתקבלו על ידי רט"ג.

8. להשלמת התמונה יוסיף היועץ המשפטי לממשלה, כי בסיור שקיים בראשית חודש פברואר, נסתבר, כי נעשה בינתיים שינוי (זמני) במצב הדברים בשטח. בשל פרויקט להקמת מיצג אורקולי בשטח קרית השלטון (מתחם G), מתקיימות כיום עבודות בשטח קרית השלטון, כך שלא מתאפשר בשלב זה מעבר, גם בשעות הפעילות, בשטח. בירור מול רט"ג העלה, כי בתום העבודות ניתן יהיה לחזור להסדרים שחלו קודם (בהם נפרט להלן). מכל מקום, בשל קיומו של ציוד יקר בשטח, אשר ישמש לטובת המיצג האורקולי, לא ניתן יהיה לאפשר הגמשה של שעות פתיחת השערים, כפי שהוצע בשלב קודם.

עם זאת, ההסדרים שחלו קודם, המפתחות שניתנו למשפחות המתגוררות במקום כמו גם אפשרות המעבר לאחר לחיצה על זמזם, יחזרו לחול וזאת משך 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע.

9. במקביל לאמור, נתקיים בירור מול רשות העתיקות במטרה להבין את עמדתם, כפי שנשתקפה בתגובות שהוגשו לבית המשפט הנכבד. רשות העתיקות עומדת על העמדה שהוצגה, ולפיה כיוון שהשטח מנוהל על ידי רט"ג, אין הם נוקטים עמדה בדבר הצורך בסגירת השערים, המצוי בתחום סמכותה ובשיקול דעתה של רט"ג.

תיאור השטח, השערים שנסגרו וניתוח צירי ההליכה באתר "עיר דוד"

10. על הרקע הרלוונטי לאתר עיר דוד ניתן ללמוד מפסק דינו של בית המשפט הנכבד בבג"ץ 5031/10, שזכר לעיל:

"...הגן הלאומי "סביב חומות ירושלים העתיקה" (להלן: הגן הלאומי, אשר הוכרז על-ידי שר הפנים בשנת 1974, משתרע על כ-1,100 דונמים סמוך לחומות העיר העתיקה בירושלים, והרשות היא המופקדת על ניהולו מתוקף תפקידה (בעניין זה ראו בג"ץ 1308/08 סיאם נ' רשות העתיקות, פסקה 9 (טרם פורסם, 21.9.2009)). בתחומי הגן הלאומי מצויים מספר אתרים בעלי חשיבות היסטורית, ארכיאולוגית ודתית, ובהם התל הארכיאולוגי של עיר דוד (להלן: האתר, אתר עיר דוד או האתר התיירותי), שהינו גם אתר עתיקות ושוכן בלב שכונת ואדי חילוה שבשכונת סילוואן (לחשיבותו ההיסטורית של האתר ראו דברי כב' השופטת ע' ארבל בבג"ץ 9253/08 קראעין נ' רשות העתיקות, פסקה 22 (טרם פורסם, 15.9.2009)). למשיבה 3 (להלן: העמותה) זכויות בשטחי אתר עיר דוד ולדבריה אין חפיפה מלאה בין שטחי הגן הלאומי לשטחי האתר התיירותי ...".

ור' עוד מדברי כב' השופטת ארבל בעניין קראעין, שנזכר לעיל:

"סיכומם של דברים. עברה ההיסטורי העשיר של הארץ מקופל שכבה על שכבה באדמתה. דברי הימים של הארץ, של העמים שחיו בה, חלפו בה ונכנסו אל דפי ההיסטוריה, נקברו במרוצת השנים תחת האדמה והפכו לצפונותיה. "...ישראל היא אמנם מדינה צעירה, אך שורשיה עמוקים בהיסטוריה האנושית, ואדמתה רוויה לאורכה ולרוחבה בשרידים עתיקים של ציביליזציה אנושית קדומה שחייתה ויצרה באזור זה לאורך אלפי שנים, לפני ואחרי הספירה" (בג"ץ 8497/04 חברת אלאקסא לפיתוח נכסי ההקדש המוסלמי בע"מ נ' כרם מהר"ל – מושב עובדים להתיישבות שיתופית בע"מ (לא פורסם, 17.6.09) בפסקה 24).

ביתר שאת נכונים הדברים ביחס לאזור המכונה "עיר דוד". תל עיר דוד מספר את דברי ימיה של ירושלים זה אלפים בשנים, כפי שניתן ללמוד עליהם עוד מן התנ"ך (ראו למשל: שמואל ב', ד'-ח'; שמואל ב' ט'-י"א; דברי הימים א', פרק ט"ו, פס' א', זאת הגם שהמקום עצמו מוזכר כמובן עוד קודם לכן, בסיפור עקדת יצחק) וממקורות נוספים. חשיבות חשיפת צפונותיה של עיר דוד היא לאומית ובינלאומית, היא אינה מתייחדת לבני העם היהודי אלא יש לה חשיבות לכל מי אשר מבקש להתחקות אחר תולדותיו של איזור זה שהוא ערש הדתות המונותאיסטיות. חשיבותו של המחקר הארכיאולוגי אינה מתמצה אך בהבנת עברה של הארץ ובאפשרות לבחון אמיתותם של הפרטים הידועים לנו ממקורות אחרים אודותיו, אלא הוא שופך אור על התפתחות התרבות האנושית. ככזה, חשיבותו חוצה עמים וגבולות...".

11. ואכן, הצדדים השונים אינם חולקים על קיומן של עתיקות בשטח האתר כמו גם על חשיבותן של העתיקות, הן אלו המצויות במתחם G - קרית השלטון, והן אלו המצויות במתחם E. לעניין זה נפנה לתגובות המשיבים ובעיקר לתגובת רשות העתיקות לעתירות.

12. אשר לנושא גידור אתר "עיר דוד", שטח האתר סגור בחלקו ומגודר בגדר, ובחלקו לא קיימת גדר, אך זו אף אינה נדרשת, בשל פערי גובה הנובעים מן התנאים הטופוגרפיים בשטח.

כפי שיפורט להלן, חלקים באתר הינם פתוחים למעבר הציבור, ואינם מגודרים או סגורים בשערים. מצורף תצלום אוויר (להלן: "תצ"א") עליו סומנו צירי הנסיעה וההליכה הרגלית סביב האתר ובאתר, מסומן מש/1. בשל תקלה טכנית הוסף סימון בכתב יד על התצ"א. להלן יתייחס היועץ המשפטי לממשלה, לצירים השונים ובתוכם לשערים שנסגרו בהחלטת רט"ג.

תצלום אוויר מצורף ומסומן מש/1

13. ראשית ייאמר, כי על פי התרשמות נציגי היועץ המשפטי לממשלה, **לפחות חלק מן השערים שהוצבו בשטח הגן ואשר נתקפים בעתירות, היו קיימים בעבר** (לעיתים באותו מיקום ולעיתים בסמוך), כאשר בחלק מן השנים היו השערים פתוחים ובחלק מן התקופות סגורים.

כך, למשל, בכל הנוגע לשער 4, שנסגר בסמוך למתחם E - ניתן היה לראות בסיוורים בשטח, כי במקום היה בעבר שער, גם אם אין אנו יודעים מתי הוקם ובאילו שנים היה פתוח או סגור. השער שהתקיים בעבר הועתק כעת מספר מטרים ממיקומו המקורי.

[יצוין, כי בעת הסיוור בשטח נצפו במקום שני שערים סמוכים. נציגי רט"ג הבהירו, כי אחד השערים אינו סגור כעת וכי הוא הוצב בשטח E רק בשל עבודות שיפוץ של הטיילת בשטח, ואך לתקופת עבודות השיפוץ ומטעמי בטיחות. מן הטעם האמור לא תובא התייחסות לשער, שנותר פתוח, בהמשך הדברים].

14. ההחלטה על סגירת שער 4, בשנת 2015 לערך, נתקבלה לטענת המשיבים כיוון שבשנים בהן היה המעבר על הציר עליו ממוקם השער פתוח, נתקלה הרשות בשורה של מעשי ונדליזם, אשר פגעו בשטח האתר ויצרו חשש לעתיקות המצויות בו.

כבר בשלב זה יצוין, כי במתחם E קיים שער נוסף (מסומן 5 בתצ"א), **אשר נסגר עוד בשנת 2005 (!)**, ואשר מאפשר רק יציאה משטח הגן אל דרך השילוח. כפי העולה מן העתירות, וכפי שהוברר גם במסגרת הסיוור, העותרים אינם תוקפים את סגירתו של שער זה.

בכל הנוגע למתחם G - שם נסגרו שערים 1 ו-3, המסומנים על גבי התצ"א. שער 2, הממוקם בצמוד לשער 3, הוא שער חדש שבוצע בהמשך לפתיחת שביל יציאה חדש משטח G, והוא מוביל לאותו מקום אליו מוביל שער 3. לעומת רט"ג, שערים 1 ו-3 היו קיימים מאז פיתוח האתר בשנות התשעים, ולתגובתה בעתירה צורפו תמונות עליהן ניתן לראות את סימני השערים בקרקע.

15. קשה מאוד לקבוע באילו שנים בדיוק התקיימו בעבר שערים במקום, מתי היו פתוחים ומתי סגורים. הנחת המוצא הינה, כי **עובר להגשת העתירות**, המעבר על הצירים עליהם הוקמו השערים שמספרם 1 ו-3, וכמו כן 4, היה פתוח להולכי רגל.

16. היועץ המשפטי לממשלה יבקש כעת לסקור לפני בית המשפט הנכבד את צירי התנועה הרגלית המתקיימים באתר "עיר דוד" ובהמשך ישיר לכך את המשמעות, כפי שהובנה על ידו, בעקבות הצגת הדברים לפניו באמצעות נציגיו, מסגירת השערים במתחם G ובמתחם E.

17. את שטח "עיר דוד" תוחמים שני צירי אורך: מעלות עיר דוד (מסומן בתצ"א בורוד כהה) ודרך השילוח - טריק אלעין (מסומן בתצ"א בורוד בהיר). צירים אלה מאפשרים הן תנועה רגלית והן תנועה רכבית.

ממזרח למערב תוחם את שטח האתר ציר: דרך העופל (מסומן באדום).

בתוך שטח האתר, במקביל לציר מעלות עיר דוד, קיים ציר המאפשר תנועה רגלית בשטח הגן - פרדס רימונים - בסתאן אלארמאן (מכונה גם "ציר הזכוכית") - מסומן בצבע חרדל. ציר זה פתוח 24 שעות ביממה שבעה ימים בשבוע והוא מאפשר מעבר בין חלקה המזרחי והמערבי של שכונת סילוואן.

בתוך שטח האתר קיים עוד ציר רגלי שמתחיל במקביל לדרך העופל וממשיך ועובר בשטח הגן, בסמוך לשטח G (לא נכנס לשטח G), ממערב לו. הציר מסומן בקו מקווקו צהוב ואף הוא פתוח למעבר רגלי 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע.

בנוסף, קיים בשטח ציר המחבר בין ציר הזכוכית לדרך השילוח, אשר אף הוא פתוח למעבר 7 ימים בשבוע, 24 שעות ביממה. ציר זה מכונה "דרך המעיין". הציר מסומן אף הוא בצהוב מקווקו על גבי התצ"א. למען שלמות התמונה יצוין, כי בשל הצפות שנגרמו בגין הגשמים שירדו השנה, ציר זה סגור זמנית, ובימים אלה עמלים המשיבים על בנייתו של גשר צף על מנת לאפשר מעבר בציר המעיין.

18. בכל הנוגע למתחם G:

מעיון בתצ"א ניתן לראות, כי בשטח האתר קיים גם ציר אורך, אשר נמתח מדרך העופל ועד לציר הזכוכית. ציר זה עובר בשטח קרית השלטון - מתחם G. בשל האירועים אשר נטען כי התרחשו בשטח האתר, כפי המתואר בתגובות רט"ג וא.ל.ע.ד. לעתירות (אין בידי היועץ המשפטי לממשלה תיעוד לכלל אירועים אלה), הוחלט לסגור שערים משני צידיו של ציר זה, וזהו הבסיס לסגירתם של השערים המסומנים 1 ו-3, החלטה שנתקבלה בשנת 2015.

שער 1: שער קרוסלה (קיים גם שער כנפי נעול) המאפשר יציאה חופשית משטח "עיר דוד". דרך השער מתאפשרת כניסה לתושבי השכונה אשר קיבלו מפתח, ולעוברי אורח באמצעות פנייה לשומר (קיימים זמזם ומצלמה).

תמונת השער מצורפת ומסומנת מש/2

שער 2: שער קרוסלה המאפשר יציאה חופשית משטח G. כפי שנמסר מרט"ג, מנקודה זו לא הייתה כניסה חופשית לשטח הגן ולא נעשה שם שינוי במהלך השנים האחרונות.

יובהר, כי לא נדרש מעבר בשער 2, על מנת לעבור בין השערים 1 ו-3 וזאת, מכיוון שהשער נמצא מזרחית לציר ההליכה המקשר בין השערים (הציר מסומן בקו מקווקו כחול).

שער 3: שער כנפי פתוח במהלך פעילות האתר. מאפשר כניסה ויציאה לכל עובר אורח. מעבר לשעות הפעילות מאפשר כניסה באמצעות מפתחות למשפחות המתגוררות במקום, וכניסה ויציאה באמצעות קריאה לשומר. בשער זה קיימים עמדת שמירה (שומר מאייש את העמדה משך שעות פעילות האתר ובחלק מן השעות שמעבר לשעות הפעילות), מצלמה וזמזם.

תמונת השער מצורפת ומסומנת מש/3

לסיכום האמור, בכל הנוגע למתחם G, השערים שנסגרו חוסמים את המעבר בשטח קרית השלטון משני צדדיו. בשעות פעילות האתר מתאפשר מעבר מעמדת השומר פנימה ומשער 1 החוצה ומחוץ לשעות הפעילות ניתן ללחוץ על זמזם ולהיקלט במצלמה הקיימת במקום, ולאחר אישור לעבור משני הצדדים, פנימה והחוצה אל המתחם (כלומר, יש ללחוץ על הזמזם והשומר פותח את השער בהתאם לקריאה). נוסף על האמור, ניתנו למשפחות המתגוררות במתחם מפתחות, כך שהן יכולות לעבור דרך השערים בכל שעות היממה.

יוזכר, כי בימים אלה מתקיימות בשטח קרית השלטון עבודות, ולכן עד לסיומן לא ניתן כלל לעבור בשטח, אלא יש לעקוף אותו באמצעות הציר המסומן בחרדל - ציר הזכוכית. עם סיום העבודות, וכפי שנמסר מר"ג, יחזור ההסדר הקודם המאפשר מעבר גם מחוץ לשעות הפעילות.

19. אשר לחלופות הקיימות עבור מי שמבקש לעבור מצדו האחד של מתחם קרית השלטון לצדו האחר שלא דרך שערים 1 ו-3 (למשל מבית הספר לבנות), יש בידיו האפשרות לבצע מעקף דרך הציר המסומן בצהוב מקווקו, אשר מתחבר בסופו של ציר הזכוכית. הכניסה לאתר "עיר דוד" ממרכז המבקרים, פתוחה 24 שעות ביממה, שבעה ימים בשבוע. ציר זה פתוח וחופשי למעבר משך כל שעות היממה, שבעה ימים בשבוע, וכפי שניתן לראות מן התצ"א המצורף, משמעות המעבר בו חלף המעבר בקרית השלטון, הינה מעקף של כ-200 מ' (תלוי בשאלה מאיזו נקודה יוצאים).

20. בכל הנוגע למתחם E:

היועץ המשפטי לממשלה יבקש להפנות לציר המסומן בקו מקווקו כחול, אשר נמתח בין ציר המעיין לבין דרך השילוח. על גבי הציר הזה קיימים שלושה שערים:

שער 5: שער קרוסלה המאפשר יציאה חופשית ממתחם E. כפי שנמסר לנציגי היועץ המשפטי לממשלה, שער 5 סגר את הכניסה מצדה המזרחי של השכונה אל שטח עיר דוד עוד בשנת 2005, ולדברי העותרים במהלך הסיור הם אינם תוקפים את סגירתו בגדרן של

העתירות. מששער זה סגור מזה שנים, ממילא לא מתאפשרת כניסה לשטח הגן מדרך השילוח, אלא רק יציאה ממנו.

שער 4: כפי שניתן לראות בתצ"א, קיימים שני שערים על גבי הציר. אחד מהם היה קיים קודם והשני הועתק מספר מטרים קדימה. יצוין, כי במיקום הקודם של השער, גם כאשר היה השער סגור, ניתן היה לעקוף אותו משער סמוך, אשר נחסם בינתיים (על פי עמדת רט"ג, הרשות גילתה כי קיים מעקף חלופי לשער, שאינו דרך מסודרת, אשר שימש לכניסה לא מוסדרת. על כן הועתק מיקומו של השער, וזאת כדי שיהיה אפקטיבי). שער 4 הסגור מעבר לשעות פעילות האתר הינו שער כנפי. השער מאפשר כניסה ויציאה לכל עובר אורח במהלך שעות הפעילות. מחוץ לשעות הפעילות של האתר שער זה סגור.

תמונה מצורפת ומסומנת מ/ש/4

21. לנוכח העובדה ששער 5 סגור זה מכבר, משמעות סגירתו של שער 4 הינה כי מעבר לשעות

הפעילות, לא ניתן להיכנס למתחם E. במתחם זה, כפי העולה מתגובת המשיבים השונים לעתירה, קיימות עתיקות שיש להן חשיבות ארכיאולוגית והיסטורית. בצמוד לשטח העתיקות קיימת מדשאה. נציגי רט"ג הבהירו, כי בשנים בהן השטח היה פתוח לציבור גם מעבר לשעות הפעילות, התרחשו בו אירועי ונדליזם והם התקשו לשמור על סדר וניקיון ולהבטיח את בטחון העתיקות. גורמי המקצוע ברט"ג ציינו כי לטעמם, שטח זה אינו מיוחד לשמש כגינה ציבורית, ועל כן לעמדתם הוא צריך להיות סגור מחוץ לשעות הפעילות של מתחם "עיר דוד".

עוד נטען בהקשר זה על ידי המשיבים, כי המדשאה הקיימת בשטח לא הייתה שם מימים מימה, אלא השטח הוסדר ונחשף על ידי רשות העתיקות ורשות הטבע והגנים רק לאחר שנמצאו עתיקות במקום, על פי הנמסר מרט"ג, משנת 2005 ואילך.

22. ככל שמתבקש מעבר מצידה המערבי של השכונה לצידה המזרחי (בירידה במדרון), ניתן לראות כי ציר הזכויות מתחבר לדרך השילוח בהמשך הציר (לכיוון דרום), ואין מדובר בעיקוף משמעותי מבחינת תושבי השכונה או המבקרים באתר.

שטחים לטובת הציבור בשכונת סילוואן

23. לאחר שהוצג ניתוח של צירי ההליכה הרגלית המתקיימים בתחום אתר "עיר דוד", ושל החלופות הקיימות גם עם סגירת השערים הנתקפת בגדרה של העתירה, נותרה טענת העותרים כי סגירת השערים יצרה "סיפוח", הלכה למעשה, של שטחים אשר שימשו בעבר

את כלל הציבור, לרבות תושבי השכונה, לשטח המנוהל על ידי עמותת א.ל.ע.ד., ומשמש לטובת הגן הלאומי בלבד.

24. לעניין זה השיבו נציגי רט"ג וא.ל.ע.ד., כי בראייתם, שטח הגן, ככלל, לא נועד לשמש גינה ציבורית או מקום לעריכת כינוסים וחגיגות או אירועים משפחתיים, למעט במקומות מוגדרים שיועדו לשם כך. שטח האתר הינו גן לאומי ואתר עתיקות מוכרז, וכך יש לנהל אותו, זאת כפי שמנוהלים אתרים רבים ושונים ברחבי הארץ. למען שלמות התמונה בהקשר זה, יעיר היועץ המשפטי לממשלה, כי לפני נציגי המדינה נטען, כי לפחות בחלק משטחי הגן מתקיימים גם כיום אירועים (ברשות) מעת לעת.

25. לטענת רט"ג ועמותת א.ל.ע.ד., ניסיון העבר הוכיח, כי הותרת השטחים פתוחים מחוץ לשעות פעילות האתר (או אז קיימים שומרים במתחם), גררה תופעות של מטרדי לכלוך ופגיעה בעתיקות, ונדליזם ואף חשש לפגיעה בשלום הציבור (בקבוקי תבערה שהושלכו לשטח הגן). חלק משמעותי מאירועים אלה, המתוארים בתגובות המשיבים ואף מתועדים על ידם, לא היה בידיעת משטרת ישראל, וזאת מן הטעם שלא הוגשו תלונות בגינם.

26. בכל הנוגע למתחם G, לאור הקמתו של מיצג אורקולי בשטח, ולנוכח העובדה שבשטח קרית השלטון יעמוד ציוד אורקולי בעלות גבוהה, לא ניתן יהיה, לעמדת רט"ג ועמותת א.ל.ע.ד., לאפשר פתיחה גמישה יותר של האתר, מעבר לשעות הפעילות בו.

27. בכל הנוגע למתחם E, עמדת משיבי רט"ג ועמותת א.ל.ע.ד. הינה, כי המדשאה הקיימת במתחם נוצרה רק לאחר שנחשפו העתיקות בשטח, והוא הוכשר ושופץ על ידי הגורמים השונים שלקחו בכך חלק, ביניהם עיריית ירושלים, רשות העתיקות, רשות הטבע והגנים ועמותת א.ל.ע.ד. לטעמם, אין מדובר בשטח אשר נועד לשמש לרווחת הציבור, ופתיחתו מעבר לשעות הפעילות של האתר עלולה לסכל את האפשרות לשמירה על העתיקות ועל צביונו של השטח. השטח נועד לעמדתם לצרכי ביקור והדרכה ולקיום כנסים ארכיאולוגיים, ולא לשמש לצרכי פנאי ובילוי, בין בשעות הפתיחה של האתר ובין מחוץ להן.

28. נציגי רט"ג ועמותת א.ל.ע.ד. ציינו בתגובתם לעתירה, כי במהלך השנים אירעו מספר מעשי ונדליזם באתר ובסמוך לו. בשנים האחרונות התגברו מעשי הוונדליזם, וכללו בין היתר: ניפוץ וקלקול שלטים, פגיעה במערכות השקיה, פגיעה בשערים ובגדר, תקיפה ואיומים נגד מבקרים, סדרנים ופקחי רט"ג. עוד נטען, כי בתקופות בהן היה השטח פתוח מחוץ לשעות פעילות האתר, הוא שימש מוקד לשהות מעשני סמים בשעות היום והלילה בתוך האתר.

29. בנוסף, טענתם לפני נציגי המדינה הייתה, כי אזור שטח E נתון לאיום בטחוני ואירע בו רצף של אירועים בשנים האחרונות, גם במסלול התיירות. לטענתם, בשנת 2013 נזרק בקבוק תבערה מתוך שטח אתר קריית השלטון אל שטח מרכז המבקרים. בנוסף טענו, כי במהלך השנים 2013-2014 אירעו מספר ניסיונות פגיעה בשטחי המתחם המתוירים, הן פגיעה

באתר, בתשתיות והממצאים בו והן פגיעה במבקרים. כאמור לעיל, חלק בלתי מבוטל מאירועים אלה לא הובא לידיעת המשטרה, גם אם תועד על ידי המשיבים.

המשיבים בעתירות ציינו אירועי פריצה של גדרות ושערים ואף תקיפה של מנהל הגן הלאומי על ידי קבוצת נערים, לרבות ניפוץ שמשות רכבו, בחודש דצמבר 2013, בצמוד לשער היציאה משטח E. לטענתם, בחודש אוגוסט 2014 דווח על השלכת בקבוק תבערה לעבר "בית מיוחס" ש"בעיר דוד", שגרמה לפציעת עובר אורח. עוד דיווחו על זריקות אבנים וגולות מתכת מחוץ לאתר שטח E (שהוא מגודר) אל תוכו, לעבר סדרן היושב באזור היציאה מתעלה 2.

30. נציגי רט"ג וא.ל.ע.ד. הצביעו על רצף הצתות בשטח הפתוח המצוי ממזרח ומתחת לאתר קריית השלטון ומצפון לשטח E. לטענתם, בחלק מהאירועים נדרש פינוי קהל מחלק מהמתחמים וזאת עקב עשן שהיתמר בשטח. לאחרונה, לטענתם, נתפסה מחבלת אוחת סכין בכניסה לאתר.

31. לטענת המשיבים בעתירות, אירועים אלה התרחשו בחלקם הגדול בסמיכות לשטח E ואף בשטח עצמו, ויש בהם כדי להעיד על המתיחות באזור זה ועל ההכרח להגביר את האמצעים שיבטיחו את סגירת השטח מחוץ לשעות הפעילות באתר.

32. במהלך הסיור שהתקיים בשטח, מסרו עוד גורמי המקצוע במשיבים לנציגי היועץ המשפטי לממשלה, כי בחלקו המזרחי של שטח E מתקיימות בשנים האחרונות חפירות ארכיאולוגיות, בניהול חוקרים מאוניברסיטת תל אביב. במסגרת החפירות נתגלו מצבורים אדירים של קרמיקה מימי הבית השני, והן מעידות על היות שטח זה מחוץ לקו החומה העירוני בתקופת הבית השני. חלקו הדרומי של השטח גובל עם שטח B שבו נתגלה בסיס מגדל עגול גדול ששמש ככל הנראה כקולומבריום (בית גידול יונים) מימי הבית השני.

33. שטח E צופה על מורדות הכפר סילוואן (כפר השילוח) וניתן להשקיף ממנו על ערוץ הקדרון הקדום ונופו המרהיב של הר הזיתים. המדובר בשטח קטן יחסית, כאשר אין ולא ניתן לבצע הפרדה בין המדשאה לבין החלק הארכיאולוגי הקיים באתר. כאמור לעיל, שטח E אינו מהווה "דרך" או ציר תנועה שאין לו תחליף. קיימים 2 צירי הליכה פתוחים לתושבים הגרים באזור, ממזרח למערב ומצפון לדרום (כאמור לעיל, ציר הזכוכית וציר המעיין), ואלה מאפשרים להולכי רגל לנוע מכל כיוון לכל כיוון, בצמידות לאתר הגן הלאומי.

פתרונות מוצעים

34. לנוכח טענות העותרים לפיהן נעשה שינוי בסטטוס קוו בסגירת השערים באתר, נעשו במהלך גיבוש עמדת היועץ המשפטי לממשלה ניסיונות להביא את הצדדים להסכמות ולהסדר. לצערנו, ניסיונות אלה לא צלחו.

כבר כעת יציין היועץ המשפטי לממשלה, כי לאור המפורט לעיל, ועל פי התרשמות נציגיו מן הביקורים בשטח, לא ניתן לאמר כי עמדת הרשות בנושא סגירת השערים הינה בלתי סבירה, וספק אם ניתן להגיע לפתרון מוסכם בתוך שטח האתר.

35. בכל הנוגע לחסימת צירים בגין סגירת השערים, צוין לעיל, כי אין היועץ המשפטי לממשלה רואה פגיעה משמעותית בגין ההחלטה על סגירת השערים, כאשר בשני המתחמים קיימות חלופות סבירות למעבר בין צדדיו השונים של האתר.

36. לצד זאת, בכל הנוגע לטענה בדבר היעדרם של שטחים ציבוריים לטובת תושבי השכונה, ולאור בקשת נציגי היועץ המשפטי לממשלה לנסות ולהגיע לפתרון מוסכם ביחס לאתר, נציגי רט"ג מסרו, כי הרשות מוכנה לסייע באיתור ובהכשרת שטחים חלופיים כגינה ציבורית בשכונה, זאת בנוסף לשטחים שפותחו ומפותחים על ידי עיריית ירושלים כגינות ציבוריות ומגרשי משחקים בסילוואן.

הרשות העבירה לח"מ מצגת ובה תמונות מגרשים וגנים, אשר נמצאים בסמיכות לאתר "עיר דוד". המצגת מצורפת ומסומנת **מש/5**. יחד עם זאת, הרשות הביעה נכונות לסייע בהכשרה ופיתוח של שטחים נוספים, ככל שהדבר אפשרי מבחינה תכנונית ובהתאם לדין. יוער, כי החלופה שהוצגה בהקשר זה במסגרת הסיוור שנערך בשטח בחודש פברואר האחרון, הייתה ראשונית ובלתי מגובשת. התרשמות נציגי היועץ המשפטי לממשלה הייתה, כי מדובר בהצעה ראשונית שטרם בשלה לדיון ממשי.

התשתית הנורמטיבית

37. חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, תשנ"ח - 1998, מסמך אתר רט"ג לנהל שמורות טבע וגנים לאומיים. גן לאומי סובב חומות ירושלים, ובשטחו עיר דוד, הינו גן לאומי מוכרז מזה שנים ארוכות.

בהתאם לחוק, תפקידי הרשות וסמכויותיה הינם:

"תפקידי הרשות"

6. תפקידיה של הרשות הם לטפל בכל עניני שמורות הטבע והגנים הלאומיים ולקדם את עניניהם, וכן להגן על ערכי הטבע והמורשת, לפקח על שמירתם ולטפח אותם, ובכלל זה:

- (1) לאתר שטחים ואתרים לצורך הקמת שמורות טבע וגנים לאומיים;
- (2) ליזום ולתכנן הקמת שמורות טבע וגנים לאומיים, או שינוי בהם;
- (3) להקים, לנהל, להחזיק, להפעיל ולטפח שמורות טבע וגנים לאומיים;
- (4) לשמר ולשקם ערכי טבע בשמורות טבע ובגנים לאומיים ומחוצה להם;
- (5) לפקח על שמורות טבע וגנים לאומיים ועל ערכי טבע ומורשת, לרבות פיקוח לענין עבירות על החוקים המנויים בתוספת;
- (6) לרכז תיעוד ורישום מידע בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע, ובכלל זה להכין תיק אתר לכל שמורת טבע וגן לאומי, באופן שיקבע השר, על פי המלצת ועדת המשנה המקצועית-מדעית;
- (7) ליזום, לקיים ולעודד פעולות חינוך, הסברה והדרכה בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע והמורשת, ובכלל זה פעילויות להגברת התודעה בתחומים האמורים בקרב הציבור בכלל ובקרב תלמידים ובני נוער בפרט;
- (8) לקיים קשרים מדעיים בין-לאומיים בתחומי גנים לאומיים, שמירת הטבע וערכי הטבע;
- (9) לערוך ולקדם מחקרים בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע.

סמכויות הרשות

7. (א) הרשות רשאית לעשות, בהתאם לכל דין, בשטחים שבאחריותה לפי חוק זה,

וכן לגבי ערכי הטבע, כל פעולה הדרושה למילוי תפקידיה ואשר יש בה כדי לקדם מטרות חוק זה, ובכלל זה:

- (1) פעולות לשימור ולשיקום ערכי טבע, נוף ומורשת וכן אתרים לאומיים;
- (2) פעולות פיתוח וטיפוח, הסדרת דרכים, הקמת מבנים ומיתקנים, ניהולם, הסדרתם והפעלתם; ובלבד שפעולות כאמור ייעשו לאחר קיום הליכי בדיקה מקצועית של השפעות סביבתיות ולאחר שימוע הציבור, הכל באופן שיקבע השר, בהמלצת ועדת המשנה המקצועית-מדעית;

(3) מתן שירותים למבקרים ולמטיילים;

(4) קיום והפעלת פיקוח, לרבות לגבי ביצוע ומניעת עבירות לפי חוק זה;

(5) הקמת קרנות, קבלת תרומות, עזבונות, מתנות ומענקים, וקבלת מילות בכפוף לאישור השר ושר האוצר;

(6) הקמת תאגידים, בעצמה או יחד עם אחרים, או רכישת זכויות בתאגידים קיימים, בכפוף לאישור השר ושר האוצר.

(ב) הרשות רשאית ליזום, לתכנן ולנהל גנים בתחום רשות מקומית, על פי בקשתה או בהסכמתה של אותה רשות מקומית.

(ג) פעולות המנויות בסעיף קטן (א)(1) עד (4), בשטח שהוא אתר עתיקות, ייעשו בתיאום עם רשות העתיקות."

38. הנה כי כן, בהתאם לחוק המסדיר את פעילותה, מוסמכת רשות הטבע והגנים לנהל, להחזיק ולתפעל, כמו גם לבצע פעולות שונות, בשטחם של גנים לאומיים. בשל מומחיותה, היכרותה וניסיונה של הרשות בתחום שמורות טבע וגנים לאומיים, הקנה לה המחוקק סמכות לפעול בתחום הגנים הלאומיים ושמורות הטבע באופן עצמאי (השר להגנת הסביבה אחראי על הרשות בהתאם לחוק).

39. כפי העולה מן ההסדר הקבוע בחוק, ניתן לקבוע דמי כניסה לגן לאומי או לשמורת טבע. ביחס לאתר "עיר דוד" לא נקבעו אגרות כניסה. חלק בלתי מבוטל מן הגנים הלאומיים ושמורות הטבע בישראל מנוהלים כאתרים סגורים, ובחלקם גם נגבים דמי כניסה, כפי שמתיר החוק.

40. יצוין, כי שטח עיר דוד הינו גן לאומי אך גם שטח עתיקות מוכרז. בהתאם לחוק רשות העתיקות, תשמ"ט-1989, (ג) ניהול, אחזקה והפעלה של אתר המצוי בתחום גן לאומי או שמורת טבע ושמירה עליו, ייעשו, על אף האמור בסעיף קטן (ב)(3), על ידי הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים, בתיאום עם הרשות, זולת אם הוסכם ביניהם אחרת; לענין זה, "גן לאומי", "שמורת טבע", "הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים" - כהגדרתם בחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998.

ייתכן ובאמור יש כדי ליתן הסבר לתגובת רשות העתיקות, אשר בחרה שלא לנקוט עמדה גם בסוגיית השמירה על העתיקות, וזאת לעמדתה מן הטעם שהאתר מנוהל על ידי רט"ג, תוך מימוש סמכויותיה בדין.

עמדת מחוז ירושלים וחטיבת האבטחה במשטרת ישראל

41. רשות הטבע והגנים הינה גוף המונחה על ידי אגף האבטחה במשטרת ישראל, בהתאם לחוק הסדרת הבטחון במקומות ציבוריים, תשנ"ח-1998.

42. אתר "עיר דוד" הינו אתר קולט קהל, ומגיעים אליו מבקרים רבים מדי יום. תכנית האבטחה של האתר, אשר מביאה שיקול זה בכלל חשבון, מאושרת על ידי אגף האבטחה במשטרת ישראל.

43. בהינתן האמור, בשים לב למספר המבקרים באתר ולמיקומו, עמדת המשטרה כגורם מנחה על פי החוק בהקשר זה, הינה כי ככלל, נכון לתחזק את האתר כאתר סגור ומגודר. סגירת השערים הנתקפת בגדרה של העתירה תואמת, במובן זה, את תפיסת האבטחה שגובשה ביחס לאתר ואת הנחיות משטרת ישראל הניתנות גם באתרים קולטי קהל אחרים. מובן, כי המשטרה אינה מתנגדת לקביעת הקלות, אשר יביאו בכלל חשבון מגורים של משפחות בשטח האתר, ואת העובדה שלפחות חלק מתושבי השכונה התגוררו במקום עובר להכרזתו של השטח כגן לאומי וכאתר עתיקות. למען שלמות התמונה בהקשר זה, יציין היועץ המשפטי לממשלה, כי תכנית האבטחה לאתר גובשה לאחר הגשת העתירות והגשת תגובות המשיבים לבית המשפט הנכבד.

ההיבט התכנוני

44. להלן מידע שנמסר מן הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה ירושלים.

התכנית החלה בשטח נושא העתירות הינה עמ/9 - תכנית מתאר לירושלים העתיקה וסביבתה, אשר בהתאם לסעיף 8.19 שבה, ובאשר השטח הרלוונטי הינו "שטח פתוח ציבורי מיוחד", כל פעולה או שימוש בשטח זה טעונים היתר מיוחד של הוועדה המקומית באישור הוועדה המחוזית, ובכפוף להפנייה לרשויות המוסמכות הרלוונטיות, כגון רשות העתיקות.

הוראות התכנית מצורפות ומסומנות מ/ש/6

להרחבה בהוראות התכנוניות החלות בשטח "עיר דוד" ר' פסק דין רלוונטי שעסק בבקשה לביצוע עבודות תשתית שונות בשטח סמוך - עע"מ 8274/09 וערעור שכנגד **עיריית ירושלים נ' סלים סיאם**, פ"ד (3) 599 (2011)).

כמו כן, יבקש היועץ המשפטי לממשלה להפנות להוראות הקבועות בתקנות התכנון והבנייה (עבודות ומבנים הפטורים מהיתר), תשע"ד-2014, אשר מאפשרות קבלת פטור מהיתר (מקום בו מתאפשרת קבלת היתר על פי התכנית החלה) בשורה של מקרים, ובין היתר, כאשר מדובר בגדר בתחום גן לאומי ושמורת טבע, בהתקיים תנאים מסוימים. כך למשל, על הגדר להיות מוקמת מחומרים קלים וגובהה אינו יכול לעלות על 1.5 מ'. **על פני הדברים, נראה כי הגדרות/השערים שהוקמו בתחום הגן הלאומי אינם מקיימים דרישות אלו.**

45. ככל הידוע ליועץ המשפטי לממשלה, לצורך הקמת הגדרות והשערים שנתקפו בעתירה, לא נתקבל היתר ולא נתקבל אישור הוועדה המחוזית (ככל שזה אכן נדרש) למתן היתר. על כן, לפחות על פני הדברים, אותם גדרות ושערים הוקמו שלא כדין.

יוער, כי בעתירה מציינים העותרים כי הם אינם מתמקדים בהיבטים התכנוניים הרלוונטיים באתר. ואולם, משנסתבר כי שערים/גדרות (ואולי גם העמדה לשומר) הוקמו ללא היתר וללא החלטה על פטור מהיתר, לא ניתן להתעלם ממידע זה במסגרת הצגת עמדת היועץ המשפטי לממשלה לבית המשפט הנכבד.

רט"ג ציינה בהקשר זה, כי השטח הועבר לניהולה בשנת 2000 מהחברה לפיתוח מזרח ירושלים בע"מ (להלן: "פמ"י"), אשר הייתה זו שהקימה את הגידור ואת השערים באתר מלכתחילה. רט"ג ציינה, כי ככל שיידרש רישוי ביחס לגדרות ולשערים, נושא זה יקודם על ידה באופן מיידי.

סיכום האמור עד כה

46. בפרק הזמן שחלף מאז ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד בעתירות שבנדון, נעשו על ידי נציגי היועץ המשפטי לממשלה ניסיונות לקדם פתרון מוסכם בשטח העתירות. למרבה הצער, ניסיונות אלו לא עלו בידיהם.

47. מן הביקורים שנתקיימו בשטח ומבחינת צירי ההליכה הקיימים בו, לא יכול היועץ המשפטי לממשלה לאמר כי החלטת רשות הטבע והגנים לסגור את השערים בשטח הגן הינה בלתי סבירה. לרשות הטבע והגנים ניתן בחוק שיקול דעת, המאפשר לה לנהל גנים לאומיים ושמורות טבע, על פי שיקוליה, ובפועל מרבית הגנים הלאומיים בישראל מנוהלים כאתרים סגורים. לנוכח האמור, ובהינתן ניסיונה של הרשות בעבר ביחס לשטחים נושא העתירה, היועץ המשפטי לממשלה איננו סבור, כי הונחה תשתית מספקת להתערבות בהחלטות הרשות, אשר עומדות במוקד העתירות.

דברים אלה מקבלים משנה תוקף לנוכח עמדת חטיבת האבטחה במשטרת ישראל, שהם אף גורם מנחה של מנהלי האתר בהתאם לחוק להסדרת הבטחון במקומות ציבוריים (וזאת הגם שתכנית האבטחה גובשה לאחר שהוגשו העתירות).

48. לצד הדברים האמורים, וכיוון שהיועץ המשפטי לממשלה סבור שנעשה שינוי כלשהו במצב הקיים עת נתקבלה ההחלטה על סגירת השערים בגן, מברך היועץ המשפטי לממשלה על נכונות המשיבים לנסות ולמצוא חלופות לשטחים פתוחים שישמשו את הציבור בסמוך לאתר. ברי, כי על המשיבים לפעול בהקדם לשם קבלת היתר עבור הקמת השערים בגן, בהתאם לדרישות מוסדות התכנון.

היום, ל' בניסן תשע"ז
26 באפריל 2017

מיכל צוק-שפיר, עו"ד
סגנית בכירה א' בפרקליטות המדינה